

6. Струтинська О. В. Підготовка майбутніх учителів інформатики до навчання освітньої робототехніки засобами неформальної освіти. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2019. Вип. 2 (33). С. 130-134.

ПОЛІВАЛЕНТНА СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Лебедик Л. В.

доктор педагогічних наук

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна

Розглядається європейський досвід полівалентної фахової підготовки соціальних працівників у Німеччині, Франції, Великобританії, які регламентують вказану підготовку; виділяються різновиди моделей підготовки соціальних працівників у країнах Європи: послідовна, синхронна й інтегративна.

Ключові слова: фахова підготовка, соціальний працівник, полівалентність підготовки соціальних працівників; послідовна, синхронна й інтегративна моделі підготовки.

The European experience of polyvalent professional training of social workers has been considered in Germany, France, Great Britain which regulate the specified preparation; there has been different models of training of social workers in European countries: consistent, synchronous and integrative.

Key words: professional training, social worker, polyvalence of training of social workers; consistent, synchronous and integrative training models.

У зв'язку з актуальністю пошуків оптимальної системи підготовки соціальних працівників в Україні важливим, на наш погляд, є аналіз систем такої підготовки в передових країнах Європи, адже європейський досвід полівалентної фахової підготовки соціальних працівників є досить вагомим.

Найбільш важливим для українських закладів вищої освіти є досвід підготовки соціальних працівників у Німеччині, адже там утілена найбільш прийнятна сьогодні концепція організації підготовки соціальних працівників – концепція полівалентності [3; 5].

У загальноєвропейських документах відмічається, що введення дворівневої моделі підготовки соціальних працівників неможливе без тісної взаємодії з роботодавцями, які будуть забезпечувати зайнятість бакалаврів і магістрів [3]. У Німеччині такими є федеральні землі. Регіональні освітні відомства обережно підходять до впровадження дворівневої системи підготовки соціальних працівників.

Зазначимо, що у Німеччині враховується комплекс компетенцій, необхідний соціальному працівнику для успішного виконання всіх функцій професійної діяльності: глибокі знання предмета, які набуваються на університетському етапі

навчання у процесі вивчення дисциплін спеціалізації (Fachstudium); відповідні знання і компетенції в галузі дидактики предметів спеціалізації, теоретичні аспекти якої включені до університетського курсу (fachdidaktisches Studium), а практичні – до програми другої фази підготовки; базові знання і компетенції у сфері теоретичної і практичної педагогіки, вивчення якої включене до обох фаз навчання (grundwissenschaftliches Studium – у закладах вищої освіти і allgemeines Seminar – у процесі референдаріату); формування відповідальної соціальної і професійної позиції, а також розвиток організаційних здібностей [5, с. 10].

Відмічаючи переваги системи підготовки соціальних працівників у Німеччині, які полягають у високому рівні науково-предметної підготовки соціальних працівників та у професійній спрямованості навчання на другому освітньому рівні «магістр», багато дослідників бачать слабкість цієї системи в розриві між цими двома рівнями підготовки.

Таким чином, нами у процесі аналізу джерел встановлено, що Україна може запозичити досвід підготовки соціальних працівників у Німеччині, яка хоч і перебуває на стадії масштабних реформ, однак виявляє не лише національну специфіку підготовки соціальних працівників, а й загальноєвропейські тенденції.

Певний інтерес для нашого дослідження становить система підготовки соціальних працівників у Франції. Програми підготовки соціальних працівників містять три блоки: предметна підготовка; психолого-педагогічний цикл; педагогічна практика [4].

Державні органи управління освітою, а також академічна громадськість Франції основною метою модернізації системи підготовки соціальних працівників розглядають створення професійного корпусу педагогічних кадрів [1, с. 114]. У системі підготовки соціальних працівників у Франції національний контекст детермінує трансформацію концепції професіоналізації в унікальний сплав традицій та інновацій, який зберігає характерне для Франції уявлення про місію соціального працівника і визначає подальший розвиток системи в руслі загальноєвропейських тенденцій.

Підготовка соціальних працівників у Великій Британії здійснюється університетами і прирівняними до них закладами освіти. Усі заклади освіти, які здійснюють таку підготовку, зобов'язані пройти акредитацію в Агентстві з педагогічної освіти – Teacher Training Agency (ТТА) за результатами інспекційних перевірок уповноважених організацій (наприклад, в Англії – Office for Standards in Education, OfSTED). У Великій Британії домінує англосаксонська двоступенева модель підготовки соціальних працівників, для якої характерний розподіл освітньої програми на доступеневий і післяступеневий рівні. Перший забезпечує предметну і загальноосвітню підготовку, другий – професійну.

Державні освітні стандарти у всіх названих країнах (Німеччині, Франції, Великій Британії) є основними документами, що регламентують систему підготовки соціальних працівників. Найбільш жорсткі вимоги до організації освітнього процесу спостерігаємо в Німеччині. Особливістю стандартів останнього покоління у Великій Британії є їх орієнтація на кінцевий результат діяльності закладів вищої освіти (компетенції випускників), однак встановлено обов'язковість проходження чіткої процедури перевірки.

Стосовно моделей підготовки соціальних працівників у країнах Європи виділимо, окрім уже згадуваної послідовної, синхронну й інтегративну їх різновиди. Синхронна модель передбачає, що до підготовки соціальних працівників додається довготривала педагогічна практика у школі. У Німеччині (вона має назву Vorbereitungsdienst або Referendariat) і Австрії (Unterrichtspraktikum) після складання першого державного екзамену студенти протягом двох років (в Австрії – одного) відвідують навчальні семінари з підготовки соціальних працівників.

Інтегративна модель підготовки соціальних працівників в Європі перебуває на етапі становлення. У цій моделі окремі компоненти навчального плану, які складають предметну і педагогічну сфери, об'єднуються в інтегративні курси. При цьому акцент переноситься на релевантні з точки зору професійної компетентності теми і на зв'язок теоретичних та практичних аспектів навчальних дисциплін. Тенденція до структурування навчальних програм підготовки соціальних працівників на основі інтегративної моделі характерна для скандинавських країн та Іспанії. Не дивлячись на структурну варіативність європейських систем підготовки соціальних працівників, можна констатувати наявність певних спільних тенденцій, характерних для розвитку Європи на етапі формування єдиного освітнього простору.

Провідною тенденцією останніх десятиріч стало переміщення підготовки в університетський сектор. Більшість програм послідовної і синхронної моделей веде до отримання кваліфікації, яка відповідає ступеневі 5A Міжнародної стандартної класифікації освіти (ISCED) ЮНЕСКО. Зміст підготовки соціальних працівників є одним із найважливіших елементів модернізації їх підготовки в Європі, викладеній у концепції «Освіта і навчання 2010» [2].

Перспективою інтеграції європейських систем підготовки соціальних працівників у сфері змісту освіти є створення єдиного європейського навчального плану. Необхідне також створення умов для мобільності майбутніх соціальних працівників, розвиток партнерства різних учасників освітнього процесу, підтримка спільних культурно-освітніх ініціатив і проєктів.

Висновком з аналізу функціонування систем підготовки соціальних працівників у країнах Європи (Німеччині, Франції, Великій Британії) може бути констатація того, що їх цілісність визначається наявністю внутрішніх зв'язків, які мають як структурний, так і генетичний характер. Генетична взаємозалежність системних елементів зумовлена, перш за все, їх формуванням і розвитком у заданому національному контексті, орієнтацією на освітні традиції, адекватністю мети індивідуальній логіці розвитку системи. Процес самоорганізації, заснований на неперервному оновленні елементів через здійснення програм модернізації освітніх інститутів, гарантує системі необхідну гнучкість для адаптації до постійно змінних зовнішніх умов. Наявність керівного механізму (діючих освітніх стандартів) забезпечує відповідність ефективності системи поставленій меті.

Отже, аналіз інтеграції систем підготовки соціальних працівників у Європі дає можливість констатувати, що основні властивості цих систем продовжують визначатися їх внутрішньою структурою. Системи підготовки соціальних працівників європейських країн поки що зберігають здатність до самостійного

існування і здебільшого традиційні для них форми організації підготовки соціальних працівників виявляються сильнішими універсальних, що свідчить про домінування національних освітніх стратегій.

Список використаних джерел

1. Altet M. Formateurs enseignants: quelle professionnalisation? *Formation et professionnalisation des enseignants* : Collection Ressources No. 3. Nantes, 2003, p. 114.
2. European Commission. *Educating and Training 2010 The Success of the Lisbon Strategy Hinges on Urgent Reforms*. Brussels, 2004. 28 p.
3. Halasz G., Santiago P., Ekholm M. et al. Anwerbung, berufliche Entwicklung und Verbleib von qualifizierten Lehrerinnen und Lehrern : Länderbericht: Deutschland. Paris: OECD, 2004. 78 p.
4. IUFM. URL : http://www.IUFM.education.fr/f_qu-IUFM.htm.
5. Sander Th. Structural Aspects of Teacher Education in Germany today a Critical View. Osnabrück, 2001. 19 p. P. 10.

УПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Масюк О. М.

кандидат педагогічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Титаренко Л. І.

кандидат педагогічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Смоляннюк Н. М.

кандидат педагогічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Стаття присвячена актуальній проблемі підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. З'ясовано, що одним із шляхів вирішення цієї проблеми є впровадження в систему професійної підготовки студентів елементів дуальної освіти. У статті розкриваються цілі, завдання та особливості організації педагогічного проєкту з елементами дуальної освіти «Школа професійного зростання «День у школі».

Ключові слова: професійна компетентність, дуальна освіта, підготовка фахівців, якість вищої освіти, початкова школа.

The article is devoted to the topical problem of improving the quality of future primary school teachers' professional training. It was found that one of the ways to solve this problem was the introduction of dual education elements in the system of